

1993 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Üzerine ÖSYM Başkanı Prof. Dr. Atilla Özmen İle Söyleşi

Her yıl tekrarlanan ve ailelerle birlikte yaklaşık 3-4 milyon insanı doğrudan ilgilendiren üniversite sınavının heyecanı her yıl aynı yaşanır. Bu sınav, gençler için hayatlarının dönüm noktası olarak algılandığından, sınav hazırlık sürecinde stres, heyecan, hırs ve azim de o orandadır. Bu gergin ortamın, adayları yanlış kararlara yönlmesini önleyebilmek ve yapılacak tercihlerde adaylara sağlıklı karar verme konusunda yardımcı olmak amacıyla yayınladığımız Prof. Dr. Ahmet İnam'ın "Umudumuzla Geleceğimiz Arasında Sınav Gemisi" başlıklı yazısıyla birlikte, Prof. Dr. Atilla Özmen ile sınav sistemiyle ilgili söyleştik. Böylece, ÖSS ve ÖYS hakkında sağlıklı bilgiler vermek, sizleri sınav ve gelecek konusunda olumlu yönde motive etmek istiyoruz.

Cevdet ÇAĞAN

Türkiye'de uygulanan üniversite sınav sisteminden bahseder misiniz? Sistem bugüne kadar hiçbir değişikliğe uğradı mı?

Türkiye'de uygulanan sınav sistemi öğrencilerin kendi tercihlerine ağırlık veren ve alınan puanla tercihi belirleyen sistemdir. Öğrenci kendi tercih ettiği yer dışında bir yere yerleştirilemez. Üniversite giriş sınavları 1974'te merkezi sistem olarak uygulanmaya başladığında, tek sınav halinde yapıyordu. Daha sonra sınav iki aşamalı hale getirildi ve ortaöğretim başarı puanı da yerleştirme puanlarına katıldı.

Türkiye'de uygulanan sistem başka hangi ülkelerde uygulanıyor?

Türkiye ve diğer ülkelerde uygulanan sistemler arasında tam bir benzerlik yoktur. Ancak bazı ülkelerle benzer yönleri vardır. Her ülke ortaöğretim, yükseköğretim kapasitelerini, öğrenci isteklerini ve ülkenin mali kaynaklarını dikkate alarak kendine özgü sistemler geliştirmiştir. Bizim sistemimizin temel özelliği sınavların adil ve eşit şartlarda yapılması, öğrencilerin kendi istekleri dışında bir programa yerleştirilmemeleridir.

Ülkemizde uygulanan sistemin eksiklikleri var mı? Varsa ne tür düzenlemeler yapılması düşünüyor?

Her sistemin şüphesiz eksiklikleri vardır. Bunlar zaman içinde ve ihtiyaca göre düzeltilir. Ancak, çok geniş kitleleri ilgilendiren sınavların zorunlu kalınmadıkça değiştirilmesi gerekir.

Lise ve üniversitemizde katılmaya en iyi eğitim verilmektedir. Türkiye büyük bir ülkedir. Lise ve üniversitede okuyan öğrenci sayımız birçok Avrupa ülkesinin toplam nüfusundan kalabalıktır. Eğitim düzeyini, kalitesini artırmak başlıca hedefimizdir. Dünyadaki en ileri eğitim kurumlarına

eşit düzeyde eğitim yapan lise ve üniversitemiz mevcuttur.

Bu gidişat, sistemi tıkamaz mı?

1993 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarına (ÖSYS) girmek için 1 154 327 aday başvurmuştur. Bu yıl, geçen yıllara oranla % 18'lik bir artış olmuştur. Gelecek yıllarda da aşağı yukarı bu orana yakın artışlar olacaktır. 1974 yılında 224 456 aday için yapılan sınav organizasyonu bu yıl, yalnız birinci basamak sınavında 1 085 763 adaya sınav verilebilir hale gelmiştir. Şüphesiz aday sayısı artınca sistemle ilgili bazı problemler ortaya çıkacaktır. Ancak, yükseköğretim görmek ve bunu dilettiği yükseköğretim programında gerçekleştirmek, bireyin Anayasal hakkı olduğuna göre, yerine alternatif bir sistem bulununcaya kadar bu sistemi geliştirerek sürdürmek zorundayız.

Soruların hazırlanmasında hangi kriterler esas alınmaktadır?

Geçen yıl ÖSYS'ye başvuran 979 563 adayın % 34'ünün (yaklaşık 333 600) bir yükseköğretim programına yerleştirilmesi planlanmıştır. Teknik olarak bu demektir ki, testlerde yer alan sorular, sınav girenlerin % 34'ünün cevaplayabileceği bir güçlük ortalamasına sahip olmalıdır. Öte yandan sınavlar, henüz mezun durumda olmayan bir grup öğrenciye (son sınıflar) öğretim yılı

tamamlanmadan uygulanmaktadır. Ayrıca, sınavla lise ve dengi meslek liseleri gibi çok çeşitli programlardan aday katılmaktadır. Bu iki nokta da soruların içeriğini dolayısıyla test kapsamını sınırlamaktadır. Yani sorular, hem son sınıf programını henüz tamamlamamış adayların hem de lise ve dengi meslek lisesi mezunu adayların aşına olduğu bir kapsama dayandırılmaktadır. Yani güçlük derecesi ve kapsam ön plandadır.

Cevap kâğıtları nasıl değerlendirilmektedir?

Sınavdan sonra Merkezimize ulaşan cevap kâğıtları, güvenlik önlemleri altında rutin kontrollerden geçtikten sonra optik okuyucularda okutularak bilgisayar ortamına aktarılmaktadır. Bilgisayara yüklenen test anahtarına göre testin her bölümü ayrı ayrı puan-

landıktan sonra doğru cevap sayısı ve yanlış cevap sayısı bulunmakta, yanlış cevap sayısının 1/4'ü doğru cevap sayısından çıkarılarak adayın her test için ayrı olmak üzere "ham puan" (net'i) hesaplanmaktadır. Daha sonra ham puanlar, sınav kılavuzunda belirtilen yöntemlerle yerleştirme puanlarına esas alınacak olan standart puanlara dönüştürülerek ağırlıklandırılmaktadır.

Soruların konulara göre dağılımı yüzde olarak nedir?

Birinci Basamak Sınavı'nda (ÖSS) iki bölümlü bir test uygulanmaktadır. Testin birinci bölümü "Sözel Bölüm" olarak adlandırılmaktadır. Sözel bölüm, iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grupta Türkçeyi kullanma gücü ile ilgili sorular (% 20), ikinci grupta sosyal bilimlerdeki temel kavram ve ilkelerle düşünme soruları (% 30) yer almaktadır. Testin ikinci bölümü "Sayısal Bölüm" olarak adlandırılmaktadır. Sayısal bölüm de iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grupta matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü ile ilgili so-

rular (% 20), ikinci grupta ise fen bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme soruları (% 30) yer almaktadır.

Sınavın ikinci basamağında beş ayrı test uygulanmaktadır. Bunlardan birincisi Fen Bilimleri Testi, ikincisi Matematik Testi, üçüncüsü Türkçe Testi, dördüncüsü Sosyal Bilimler Testi ve beşincisi Yabancı Dil Testi. Fen Bilimleri Testi, % 40 fizik, % 30 kimya, % 25 biyoloji; Matematik ve Türkçe Testleri tek bölüm halinde (% 100), Sosyal Bilimler Testi, % 40 tarih, % 30 coğrafya, % 30 felsefe grubu derslerinde gerçekleştirilen öğrenme ürünlerini yoklayan sorulardan oluşmaktadır.

Yabancı Dil Testi ise Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerinden olmak üzere üç ayrı test (% 100) halindedir.

ÖSS ve ÖYS'nin amacı nedir?

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarının (ÖSYS) başlıca amacı, yükseköğretim programlarına yerleştirilecek adayların belirlenmesine esas alınacak ölçütleri elde etmektir. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarının birinci basamağı olan Öğrenci Seçme Sınavı'nın (ÖSS) amacı, hem İkinci Basamak Sınavı'na girebilecek adayları seçmek hem de Birinci Basamak Sınavı sonucuna göre öğrenci alan bazı yükseköğretim programlarına yerleşecek adayları belirlemektir. Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS)'nin amacı ise, İkinci Basamak Sınavı sonuçlarına göre öğrenci alan yükseköğretim programlarına yerleştirilecek adayları belirlemektir.

Ortaöğretim başarı puanı üniversite sınav puanını nasıl etkilemektedir?

Ortaöğretim başarı puanı, lise yıllarındaki okul başarısı yönünden adayın kendi okulundaki akranlarına göre yapılan sıralamanın neresinde olduğunu bir göstergesidir. Ortaöğretim ba-

Üniversite Sınavlarında Başarının Sırrı Nedir?

Genelde yöneltilen sorular bu doğrultuda olduğu için sözlüme bu şekilde bir girişle başladım. İşin aslına bakarsanız ortada bir sır yok. Hiç kimsenin de bir sırrı olduğuna inanmıyorum. İnsanları bir sır varmış gibi düşündürmek de çok büyük bir hata. Zaten üniversite sınavlarında gösterilen başarı hiçbir zaman iyi bir bilimci olmanız da demek değil. Bu sınavda başarısız olan öğrencilerin, ileniki hayatlarında başarısız bir bilim adamı ya da iş adamı olacağı da söylenemez. Ben arkadaşlarım ve öğrencilerimden biliyorum; bu sınavda birinci, ikinci ya da yüzüncü gibi başarı elde etmiş kişiler sınıfta en üst düzeyde olmayabiliyorlar. Kendilerine çok güvenmiş, daha sonra bu güven altında ezilen arkadaşlar

da olabiliyor. Burada önemli olan motivasyon kazanmak. Bütün bu söylediklerimin yanında sınavda başarılı olmak için etkin olan faktörler ise ben şu şekilde düşünüyorum: Önce düzenli çalışmak gerekiyor, bol bol tekrar yapmak, test çözmek, test tekniğini öğrenmek, lise hatı ortakokul yıllarında iyi bir temel kurmak; özellikle son üç yıl içindeki lise birikiminin çok iyi olması lazım. O birikim üzerine oturtulmuş bir test tekniği bence yeter de artar bile. Ama bunun dışında kişi uç yıl boyunca yarıgeliş yatmış, dalga geçmiş, derslere öylesine girmiş, çıkmış; sınavlarda ezberle başarı göstermiş ise, test tekniğini ne kadar yerleştirmeğe çalışsa da başarılı olamaz.

Alkan Kabakçıoğlu: 1986 ÖSS Birincisi, Bilkent Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Halen Bilkent Üniversitesi Fizik Bölümü Araştırma Görevlisi.

Bir önceki yıl bir YÖP'e,	Önlisans Prog. (ÖSS p. için)	Lisans Prog. (ÖYS p. için)
a) yerleşenler için:	Normal Puan: 0.15	0.40
	Ek Puan: 0.175 0.075*	0.25 0.10*
b) yerleşmeyenler için	Normal Puan: 0.30	0.80
	Ek Puan: 0.35 0.15*	0.50 0.20*

* 1992 ÖSYS'de hemşirelik programlarının ek puanla ilgili özel koşulu gereği.

şarı puanı, her okul için ayrı olmak üzere her yıl hesaplanan bir puandır. Or-

taöğretim başarı puanının test puanlarına katkısı adayın: a) yerleştirileceği programın lisans-önlisans olma durumuna, b) bir önceki yıl ÖSYM tarafından veya önkayıt yoluyla bir yükseköğretim programına yerleştirilmiş olup olmadığına ve c) meslek lisesi çıkış olup olmadığı alanında bir yükseköğretim programını tercih edip etmemesine göre değişmektedir. **Örneğin, aday X'in Ortaöğretim Başarı Puanı 63.235 olsun.** Sınav kılavuzlarında ilgili yükseköğretim programı için farklı (özel) bir koşuldan söz edilmemişse bu adayın, durumuna göre 63.235 puanın ne kadarının yerleştirmede kullanılacak ilgili ağırlıklı ÖSS ve ÖYS test puanlarına ekleneceği aşağıdaki tablo yardımıyla kolayca hesaplanabilir.

Kendinizi İyi Tanıyın. Tercihinizi Baskı Altında Kalmadan Yapın.

Sınav sırasında kesinlikle sakin olmaya çalışınlar, iyi konsantre olunlar, sorular üzerinde fazla zaman harcamasınlar ve sınavdan 3-4 gün önce mümkünse hava değişimi yaparak ortamdan bir süre için uzaklaşsınlar. Bu söylediklerim

kadar önemli bir konuda tercih, Kendinizi iyi tanıyın ve ne yapmak istediğinizi bilerek çevre baskısında kalmadan tercih yapın ve sınağa girin. Gönülsüz ve baskı altında yapılmış tercihler ilerideki başarınızın da önünde engel yaratacaktır.

Turker Cem Aydoğdu: 1989 ÖYS Genel Sıralama Birincisi. Halen Bilkent Üni. Elektronik Müh. 4. sınıf öğrencisi.